

Trajectòries i canvi social a Catalunya

Com som els catalans?

Materials didàctics per comprendre la societat catalana actual

Laia Monterde, Anna Tarrés, Clàudia Vallvé

Classes socials	Habitatge
Educació	Joventut i emancipació
→ <u>Pobresa</u>	Formació de parella
Treball	Models de convivència
Treball domèstic i familiar	Usos lingüístics

www.paneldesigualtats.cat

FUNDACIÓ
JAUME
BOFILL
Bofill

Trajectòries i canvi social a Catalunya

Presentació

La [Fundació Jaume Bofill](#), a partir de les anàlisis de l'enquesta [Panel de Desigualtats Socials a Catalunya \(PaD\)](#), posa a disposició de les escoles i instituts una sèrie de materials didàctics per treballar en l'àmbit educatiu com és la societat catalana d'avui, fent èmfasi en les seves desigualtats socials.

La proposta didàctica gira entorn dels materials elaborats amb motiu dels 10 anys del PaD "[Trajectòries i canvi social a Catalunya. 10 anys, 10 debats](#)", formats per 10 vídeos per debatre sobre aspectes clau en la nostra societat, relacionats entre si.

El plantejament metodològic i la forma d'utilitzar aquests materials s'explica breument a la [Guia Didàctica General](#), que es recomana llegir abans de portar a terme les activitats proposades a continuació.

Cada vídeo està acompanyat d'una **Proposta didàctica**, un **Quadern del docent** i un **Quadern de l'alumne**, amb propostes d'activitats i materials de suport per treballar els continguts presentats en el vídeo.

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

... FITXA TÈCNICA

Preguntes clau	• Com és la pobresa a Catalunya? Quantes persones són pobres? • És possible deixar de ser pobre? Qui es queda i qui aconsegueix sortir de la pobresa? Tenen algunes característiques comunes? • La pobresa és només conseqüència de la crisi?
Complexitat	Baixa
Breu descripció	Abans de la crisi, a Catalunya 1 de cada 5 persones era pobra. I la crisi ha fet empitjorar aquesta situació, ampliant els sectors de població en risc de pobresa i fent més dures les condicions de vida de les persones pobres. Els estudis fets mostren que hi ha factors que duen les persones a tenir més probabilitats (més risc) de caure en la pobresa: ser una dona gran i vídua, ser una persona immigrada, no poder treballar per una malaltia, ser una dona sola amb infants a càrrec,... En canvi els joves tenen més possibilitats de sortir de la pobresa. Per aconseguir reduir la pobresa calen polítiques de garantia de renda i polítiques laborals i familiars que garanteixin l'entrada de més d'un ingrés a les llars. A partir d'una conversa entre dues dones grans, de les dades del Panel de Desigualtats de Catalunya i de les opinions de la gent del carrer, el vídeo aporta informació i ajuda a reflexionar sobre les diferents cares de la pobresa avui i abans de la crisi a Catalunya.
Enllaç del vídeo	www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=YyBhTDhBC8k
Vídeos relacionats	Classe social. Les persones de classes socials més baixes viuen en situació de pobresa o de risc de pobresa. Treball. Les dificultats o impossibilitat d'accedir a un bon lloc de treball aboquen les persones a la pobresa. Educació. El mecanisme principal per a la inserció social i laboral de les persones, i per tant per sortir de la pobresa, és l'educació.

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

PROPOSTA DIDÀCTICA

Objectiu	Activitat	Metodologia	Materials de suport	Complexitat	Temps
	Avui parlem de... Introduïm breument els conceptes que es mostren al vídeo per facilitar la seva comprensió.	Presentació per part del docent	D3_01 Què és la pobresa? D3_02 Glossari sobre pobresa	Baixa	15'-30'
	Analitzem un cas Visionem la conversa inicial i l'analitzem a partir d'un qüestionari i del debat.	Resposta a qüestionari i debat	D3_03 Guió per al debat: La conversa A3_01 Full de treball: La conversa	Baixa	15'
	Analitzem les dades Durant el visionat del vídeo, una part de l'aula apunta el que diuen les dades i l'altra el que diu la gent. Després comparem les respostes i reflexionem sobre el mètode científic per explicar la realitat que ens envolta.	Treball individual, treball en petits grups i debat	D3_04 Guió per al debat: Per què serveixen les dades? A3_02 Full de treball: Què diuen les dades? A3_03 Full de treball: Què diu la gent del carrer?	Baixa	30'-45'
	Reflexions sobre les vivències i les situacions personals Traslladem el debat a l'àmbit personal, reflexionant sobre la situació de l'alumnat i el seu entorn.	Debat	D3_05 Guió per al debat: I nosaltres què?	Mitjana	30'
	Fem propostes d'actuació A partir de les polítiques proposades al vídeo i d'altres iniciatives, pensem en accions a realitzar per part dels poders públics, per altres organitzacions i per l'alumnat per reduir les problemàtiques exposades al vídeo.	Debat	D3_06 Guió per al debat: Què es pot fer?	Alta	30'
	Per anar més enllà Proposta d'activitats i de materials de suport per aprofundir en els temes del vídeo, en qualsevol moment del procés d'aprenentatge. S'adjunta un llistat final amb altres recursos per seguir treballant els temes.		D3_07 / 08 Cerquem i expliquem (1 i 2) D3_09 Investiguem D3_10 Jocs i dinàmiques per reflexionar D3_11 Passem a l'acció D3_12 Altres recursos per al docent	Alta	Variable

Aquest quadern és una eina per facilitar al docent el treball sobre les temàtiques que tracta el vídeo i es complementa amb el **Quadern de l'alumne**, on es troben els materials (fitxes) per al desenvolupament de les activitats i altres recursos per a l'alumnat.

Inclou una explicació sobre els conceptes clau que es treballaran (documents 01 i 02) i unes propostes detallades d'activitats de debat per treballar a l'aula els diferents temes que apareixen al vídeo (03 – 06).

A la part final del quadern (07 – 11) trobareu altres propostes d'activitat, per anar més enllà del vídeo i aprofundir en altres competències o àrees de coneixement, interessant si es vol fer un treball més aprofundit o transversal (entre diferents matèries) sobre la pobresa a Catalunya.

La darrera pàgina del quadern inclou una taula amb altres recursos que es consideren valuosos i s'indica la seva ubicació (12).

D3_01 Què és la pobresa?

D3_02 Glossari sobre pobresa

D3_03 Guió per al debat: La conversa

D3_04 Guió per al debat: Per què serveixen les dades?

D3_05 Guió per al debat: I nosaltres què?

D3_06 Guió per al debat: Què es pot fer?

D3_07 Per anar més enllà: Cerquem i expliquem (1)

D3_08 Per anar més enllà: Cerquem i expliquem (2)

D3_09 Per anar més enllà: Investiguem

D3_10 Per anar més enllà: Jocs i dinàmiques per reflexionar

D3_11 Per anar més enllà: Passem a l'acció

D3_12 Altres recursos per al docent

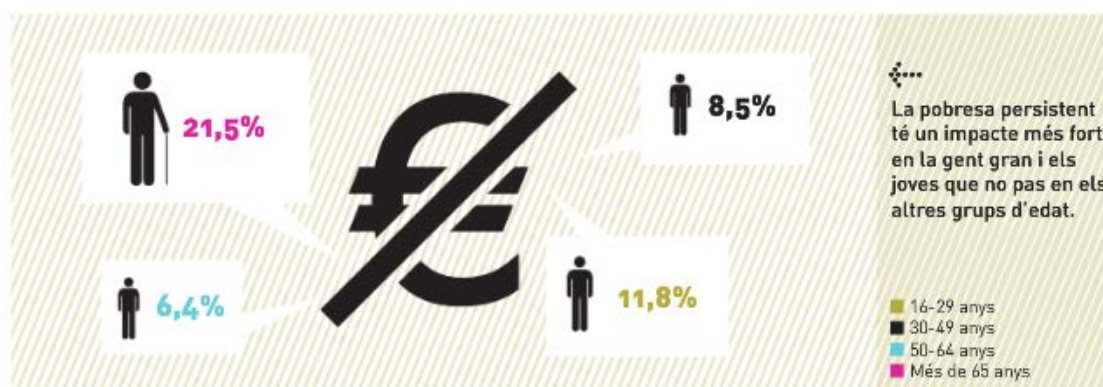
La pobresa és relativa

Quan parlem de pobresa sempre ens referim a la pobresa relativa, ja que canvia en funció de la riquesa del conjunt de cada societat. Generalment, fixem el **llindar de la pobresa** en el 60% de la renda mediana (no mitjana!) de Catalunya per cada any. Comptabilitzem els ingressos anuals nets (d'impostos) de cada família: Ingressos provinents del seu treball (salari, pensió de jubilació,...), prestacions socials i ajudes (atur, ajudes puntuals,...), ingressos del capital (interessos dels estalvis,...), etc. S'assumeix que les famílies que tenen uns ingressos inferiors al 60% de la renda mediana de Catalunya, no tenen prous ingressos per cobrir les seves necessitats bàsiques. Es considera **pobresa extrema** la que pateixen les famílies amb rendes inferiors al 30% de la renda mediana. També hi ha indicadors absoluts de la pobresa, comuns a diferents societats, com el nombre de persones que viuen amb menys d'1\$ o de 2\$ al dia, però que no s'utilitza a les societats occidentals.

La pobresa és dinàmica

La pobresa no és un fenomen estàtic, inamovible, sinó que les persones entren i surten de la pobresa en funció de molts factors (pèrdua d'una feina, un projecte migratori a un altre país, un divorci o separació, enviudar,...). Les famílies amb més possibilitats d'entrar o sortir de la pobresa són aquelles que se situen més a prop del llindar. Les dades del Panel de Desigualtats (PaD) de la Fundació Jaume Bofill permeten veure aquests canvis en la dinàmica de la pobresa (qui entra, qui surt i qui hi resta), ja que és una enquesta longitudinal (és a dir, que es repeteix en diferents moments del temps, en aquest cas cada any) i panel (és a dir, que s'entrevisten les mateixes persones cada any). Les persones que tenen més dificultats per sortir de la pobresa, acaben patint una **pobresa persistent**.

Persones que s'han mantingut en la pobresa, per edats (2003 i 2004)

Font: Elaboració pròpia a partir d'AYLLÓN, S. i RAMOS, X. (2008) amb dades PaD. Fundació Jaume Bofill.

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_01

QUÈ ÉS LA POBRESA?

Com són les persones que tenen més dificultats per sortir de la pobresa?

Hi ha diversos factors que dificulten sortir de la pobresa: la vellesa (ser una persona gran) i la inactivitat (per exemple, les mestresses de casa), el tipus de treball o si estàs a l'atur i també característiques individuals com el nivell educatiu (sense estudis o estudis primaris), la immigració, l'estat de salut (tenir una discapacitat o incapacitat laboral) i el règim de tinença de l'habitatge (compra o lloguer). Els col·lectius amb major risc de pobresa a Catalunya són les persones grans (són el 32% dels pobres) i especialment les **dones grans** (jubilades, vídues,...); els joves (gairebé el 19%); les **famílies monoparentals** (que representen un terç de la pobresa), i on la majoria també són dones; les persones que viuen soles; les persones aturades; les qui tenen una incapacitat laboral, i, finalment, les **famílies d'origen immigrant** són les que tenen un major risc (del 80%) de caure en la pobresa.

Persones que s'han mantingut en la pobresa, per sexe (2003 i 2004)

Font: Elaboració pròpia a partir d'AYLLÓN, S. i RAMOS, X. (2008) amb dades PaD. Fundació Jaume Bofill.

Per corregir aquesta situació, cal una estratègia integral per combatre la pobresa. En primer lloc, cal millorar les **polítiques de garantia de rendes (d'ingressos econòmics)** per als col·lectius que els costa sortir de la pobresa. En segon lloc, calen polítiques laborals i familiars que facilitin l'entrada de dos o més sous a les llars (a través de la conciliació familiar, l'accés i flexibilització dels serveis educatius, d'atenció a la infància i les persones dependents,...). En tercer lloc, calen mesures per combatre l'elevat fracàs escolar a la secundària i, finalment, calen polítiques d'inserció efectiva dels immigrants.

A banda de la pobresa, hi ha altres conceptes clau que apareixen al vídeo i que també es recullen al següent Glossari: taxa de pobresa, privació, pobresa dinàmica, famílies monoparentals i polítiques de garantia de rendes.

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

Pobresa

- Podem entendre la pobresa com la carència de béns suficients per viure dignament en una societat.
- Viure en la pobresa és patir condicions de vida difícils. La pobresa absoluta té a veure amb la manca de menjar, beguda i sostre per a la supervivència. Sovint es mesura en la quantitat de diners disponibles per persona al dia.
- Una societat amb un alt grau de desigualtat tindrà nivells també alts de pobresa. La pobresa s'associa a situacions d'exclusió social, marginació o precarietat.

Taxa de pobresa

- La taxa de pobresa d'una societat expressa la quantitat de persones que viuen en aquesta situació. És un càlcul basat en els diners que les persones tenen o no tenen i indica quantes persones disposen d'una quantitat insuficient de diners per viure.
- La població en risc de pobresa és la que té una renda per sota del nivell de vida mitjà de la societat.
- El llindar entre qui està en risc de pobresa i qui no s'estableix a partir de l'anàlisi de la distribució de la renda entre totes les persones en una població. El llindar de pobresa es fixa en el 60 per cent de la mediana dels ingressos disponibles anuals de les persones. La taxa de risc de pobresa, doncs, és el percentatge de persones que queden per sota d'aquest llindar.

Privació

- La privació econòmica és una perspectiva complementària a la mirada monetària de la pobresa. La privació indica de quants béns o serveis s'està una persona per tal de poder viure. Així, la privació es relaciona amb el nivell i les condicions de vida i acostuma a ser molt més alta que les taxes de pobresa.
- En certa manera tenir índexs de privació baixos indica que es té un bon nivell de vida en relació amb les pròpies expectatives. Per contra, tenir índexs de privació severa situa les persones en posició de pobresa.
- Els índexs de privació es calculen a partir de tenir en compte diferents ítems com ara l'accés a una alimentació variada, la possibilitat d'arranjament de l'habitatge o del mobiliari, la tinença d'un vestuari adequat, l'ús de serveis d'oci, etc.

Pobresa dinàmica

- La dinàmica de la pobresa és l'estudi de l'entrada, la sortida i la permanència de viure en situació de pobresa en una societat.
- L'estudi de la dinàmica de la pobresa –fins les darreres dades

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_02

GLOSSARI SOBRE POBRESA

estudiades- mostra com en la nostra societat hi ha col·lectius com ara la gent gran o les vídues que tenen una situació de permanència en la pobresa elevada i, per contra, hi ha col·lectius que tenen una baixa permanència en la pobresa com els joves.

Família monoparental

- Les famílies monoparentals estan formades per un sol progenitor i els seus fills. Una família monoparental tant pot ser la d'una mare amb els seus 5 fills, com la d'una mare amb el seu fill de 3 anys, o la d'un home de 45 anys convivint amb la seva mare de 90 en una mateixa llar o habitatge.
- El terme monoparental ve del terme parent, no de pare. Per això seria útil tant per expressar que la llar està encapçalada per un home com per una dona. Amb tot, i atès que la major part de famílies monoparentals estan encapçalades per dones, sovint es parla d'elles com a famílies monomarentals.
- Al llarg del temps, l'origen d'aquest tipus de llar ha anat variant. Sovint es deu a què el progenitor canvia d'estat civil passant a una situació de viduïtat, separació o divorci. Un altre motiu pot ser el naixement o adopció d'un infant per part d'una persona sola (que no viu en parella).

Polítiques de garantia de renda

- Molts governs tenen polítiques de garantia de renda que cerquen el manteniment d'un ingrés mínim per mitjà d'una transferència monetària. Un exemple de política de garantia de renda és la prestació per atur o les pensions de jubilació, viduïtat, invalidesa o incapacitat laboral.
- La major part de polítiques de garantia de renda no són universals i només les poden sol·licitar les persones que compleixen determinades condicions que sovint tenen a veure amb haver cotitzat anteriorment a la Seguretat Social a través d'una relació laboral.
- Els governs poden disminuir la població pobre o en risc de pobresa a partir de fer transferències socials directes (com les polítiques de garantia de renda) i aplicar polítiques laborals i familiars que treballin per una major igualtat d'oportunitats (com les polítiques que afavoreixen la conciliació laboral i familiar, les polítiques que afavoreixen l'accés a serveis i recursos, etc.).

1. Descripció del vídeo

Dues dones grans es troben en una cafeteria. Són amigues, la Marga és jubilada i vídua i la seva amiga viu de la pensió del seu marit jubilat. Comenten les dificultats econòmiques que passen en el seu dia a dia des que estan jubilades ("això de viure la vida després de la jubilació no sé qui s'ho ha inventat"), ja que el nivell de vida actual fa impossible viure amb la pensió que tenen. Aquesta situació és encara més difícil per a les vídues ("des de la mort del meu home no aixeco el cap"). No poden demanar diners als fills perquè no tenen una situació millor, ja que estan a l'atur o amb feines precàries ("amb el que cobren no m'atreveixo a demana'ls-hi") i han de pagar hipoteques i tirar endavant els seus fills.

2. Claus per a la interpretació

La conversa mostra la situació de dues persones que formen part de grups amb un elevat risc de pobresa (són dones, grans, una d'elles vídua i l'altra era inactiva al mercat de treball). Gran part de la població que viu en situació de pobresa a Catalunya té aquestes característiques, en canvi és una pobresa molt amagada o dissimulada que socialment passa desapercibuda.

A partir de com vesteixen les dues dones s'entreveu que han tingut posicions socials diferents en el passat, però que la jubilació i la viduitat les ha igualat. Malgrat que la situació d'aquestes dones és fràgil, encara ho seria més si l'amiga de la Marga, que viu de la pensió del seu marit, quedés vídua, ja que es reduiria la seva pensió considerablement. D'altra banda, al vídeo també es parla de la situació d'endeutament i precarietat laboral dels fills, que s'ha fet més greu arran de la crisi.

3. Desenvolupament de l'activitat: La conversa

Al **Quadern de l'alumne** hi ha un document (01) per treballar la conversa amb el grup. Es tracta d'un qüestionari sobre com són i què diuen els protagonistes de la conversa, que es pot omplir de manera individual o en petits grups i després pot servir com a preguntes base per al debat conjunt.

És possible que sigui necessari visualitzar la conversa més d'una vegada per tal que els alumnes puguin recollir tota la informació. Per facilitar el buidat, també es pot repartir la feina entre els alumnes, de manera que una part de la classe s'ocupi de recollir el que diu un personatge i l'altra part de la classe, de l'altre personatge. I, si el formador ho considera necessari, abans del visionat pot facilitar eines o pistes als alumnes perquè es fixin en determinats aspectes del vídeo.

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

A continuació trobareu les preguntes dels qüestionaris i les respostes suggerides a l'exercici:

Pregunta	Interpretació suggerida
Quines diferències hi ha en la seva situació familiar?	La Marga és vídua, en canvi la seva amiga viu amb el seu marit jubilat.
Quines diferències hi ha en la seva situació quan tenien l'edat per treballar?	Pel que diu, sembla que la Marga va treballar al mercat laboral durant un període de temps suficient per tenir una pensió, en canvi la seva amiga va cuidar els fills, ja que viuen de la pensió del marit.
Quines diferències hi ha en el seu aspecte físic?	La Marga no porta els cabells tenyits, ni cap collar, té un aspecte poc cuidat. L'amiga porta els cabells tenyits i recollits, collar i arracades de perles, sembla que es cuidi més. L'aspecte físic de les persones grans pot ser un reflex de la situació social i econòmica en la qual es troben.
Quines diferències hi ha en els seus problemes?	Totes dues diuen que amb la pensió que reben és impossible viure. A més, l'amiga parla dels problemes dels seus fills: precarietat, atur, problemes per pagar l'habitatge...
Diries que són dues persones pobres?	Encara que a primer cop d'ull no semblin persones pobres, es troben en situació de pobresa o bé de risc de pobresa. La pobresa entre la gent gran està molt amagada a la nostra societat, però és un dels col·lectius que més la pateix.

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

1. Descripció del vídeo

Durant el vídeo es recullen les opinions de la gent del carrer mitjançant entrevistes i, després, s'ofereix una breu explicació del que diuen les dades. A continuació trobareu un resum del que diuen les diferents persones entrevistades i del que diuen les dades en relació amb les diferents qüestions que es treballen en el vídeo.

Quantes persones pobres hi ha a Catalunya?

El que diu la gent

Mònica, 40 anys, secretària. Cada vegada hi ha més gent com nosaltres que han d'anar als menjadors socials amb els fills. Ferran, 45 anys, tècnic logístic. Hi ha mig milió de persones que ho estan passant realment malament.
Josep, 72 anys, jubilat. El llindar de la pobresa cada dia està més avall (hi ha més pobresa i més severa).
Elisa, 41 anys, tècnica de comunicació. Cada vegada la pobresa va baixant el nivell, fins fa un temps era la gent gran... Cada vegada hi ha menys classe mitjana i el nombre de persones pobres es va incrementant.

El que diuen les dades

A Catalunya, 1 de cada 5 persones és pobre. 1 de cada 3 avis és pobre. 1 de cada 3 llars monoparentals és pobre. 4 de cada 10 vídues són pobres. La crisi afecta als infants, en situació d'indefensió absoluta.

Qui es queda i qui aconsegueix sortir de la pobresa?

El que diu la gent

Maria, 28 anys, estudiant. Los inmigrantes lo tienen más difícil.
Carlota, 40 anys, acupuntora. La gent jove ho té molt malament perquè no hi ha feina, tot i que també són els que tenen més iniciativa. La gent de més de 50 anys són els que ho tenen més difícil.
Eduard, 18 anys, estudiant. Es pot sortir d'una situació de pobresa si es té treball i si es té sort.
Jordi, 40 anys, estudiant. No és fàcil sortir de la pobresa...

El que diuen les dades

Les persones immigrants tenen més risc de pobresa. Entre africans i asiàtics el risc és de més del 80%. La gent gran, les persones soles i les que no treballen tenen més dificultats per sortir de la pobresa. També les famílies monoparentals o amb cap de família en situació d'incapacitat laboral o d'atur. Els joves són el col·lectiu amb més possibilitats de sortir de la pobresa. El Panel de Desigualtats Socials de Catalunya facilita dades sobre la pobresa dinàmica, és a dir, sobre qui entra, qui surt i qui resta en situació de pobresa.

2. Claus per a la interpretació

Les opinions de la gent del carrer mostren força coincidències amb les dades quan parlem de pobresa, tot i que cal fer algunes consideracions.

Per exemple, en contra del que diu l'Eduard (18 anys, estudiant) no tothom té les mateixes possibilitats de sortir de la pobresa, perquè hi ha característiques (com l'edat, l'origen geogràfic o les condicions de salut) que poden afectar la teva situació econòmica. Evidentment, un element clau és la classe social de partida, tot i que com diu l'Elisa (41 anys, tècnica de comunicació), sembla que, arran de la crisi, gent que pertanyia a la classe mitjana avui tindria un major risc de pobresa. Segons les dades, durant l'època de bonança econòmica, la taxa de pobresa no va disminuir i amb la crisi s'han endurit les condicions de vida de qui vivia en situació de pobresa, s'han empobrit altres sectors de la societat (la classe mitjana) i han augmentat els nivells de privació. Aquestes afirmacions coincideixen amb les visions de l'Elisa (41 anys, tècnica de comunicació) i en Josep (72 anys, jubilat), que opinen que les situacions de pobresa cada vegada són més extremes.

Algunes consideracions generals a tenir en compte:

- L'opinió de la gent del carrer pot estar condicionada per molts elements, com la seva pròpia experiència, els seus prejudicis i la seva ideologia. L'edat, el sexe, l'origen geogràfic o la classe social solen tenir un paper molt important en la visió que té cada persona sobre la societat.
- Les dades ens aporten una visió més imparcial sobre la realitat social que intentem conèixer. Les dades s'han de recollir seguint un procés definit prèviament, que anomenem mètode científic, i que és propi de les ciències naturals però també de les ciències socials, que s'ocupen justament de l'estudi de la realitat social. El procés de recollida i anàlisi d'aquestes dades és lent i costós, per això sovint ens trobem que quan tenim disponibles les dades sobre una realitat social, ha passat tant de temps que aquesta ja ha canviat i no podem comparar les dades amb les opinions de les persones. Per això, és important invertir per disposar de bones fonts de dades que ens ajudin a conèixer d'una manera més objectiva la nostra realitat social.
- Les dades ens són útils perquè ens serveixen per veure què succeeix, o quines són les tendències generals. Aquesta informació ens pot ser útil per prendre decisions. Òbviament, no ho hem de prendre com una predicció, sinó com una orientació general. El que reflecteixen les dades són tendències. Després, cada cas és cada cas.

3. Desenvolupament de l'activitat: Analitzem les dades

Al **Quadern de l'alumne** hi ha dos documents (02 i 03) per treballar a l'aula el contrast entre dades i opinions. Es tracta de dues fitxes, una per recollir de manera individual o en petits grups què diuen les dades del vídeo, i l'altra, què diu la gent. El contrast entre aquestes dues fonts de coneixement de la realitat es pot fer en grups petits i posteriorment plantejar un debat conjunt.

És possible que sigui necessari visualitzar el vídeo més d'una vegada per tal que els alumnes puguin recollir tota la informació. En aquest cas, es recomana realitzar un visionat inicial de tot el vídeo i després un segon visionat per recollir la informació que dóna el vídeo. Per facilitar el buidat es pot repartir la feina entre els alumnes assignant a cada alumne o grup d'alumnes una part de la feina (p.ex. un grup d'alumnes es distribueix la recollida del que diuen les diferents persones entrevistades i cada alumne s'ocupa del buidat d'un entrevistat, un altre grup d'alumnes recull les dades estadístiques, un altre grup es fixa en els missatges de text i un últim grup s'encarrega del buidat final de les conclusions i propostes).

A continuació trobareu una sèrie de preguntes per ajudar a conduir el debat posterior sobre els continguts presentats en el vídeo:

1. Quines diferències hi ha entre el que diu la gent del carrer i el que ens mostren les dades?
2. Què diuen les dades sobre l'evolució de la pobresa a Catalunya?
3. Creieu que la situació personal de la gent del carrer que opina pot estar influint en la seva percepció de la realitat?
4. I vosaltres, com ho veieu? El fet de conèixer les dades més a fons us ajuda a entendre millor el que està passant al vostre voltant?

1. Desenvolupament de l'activitat: Debat i reflexió personal

Després de treballar amb el grup els conceptes clau, haver visionat el vídeo i haver realitzat algunes de les activitats senzilles prèvies, pot ser interessant introduir un debat en primera persona, que permeti a l'alumne fer una reflexió personal sobre la seva realitat més propera.

En cas que el grup tingui un major grau de maduresa es pot passar directament a fer aquest debat després d'haver visionat i comentat el vídeo.

2. Preguntes per al debat

1. Què és per a vosaltres la pobresa? Com la mesuràrieu en una família?(p. ex. mirant a la seva nevera, comptant el nombre de joguines, si tenen cotxe...)
2. Creieu que hi ha persones pobres al barri on viviu? En coneixeu alguna?
3. Coneixeu alguna persona que ara sigui pobra però que abans no ho fos? Què li va passar?
4. Creieu que la pobresa és com una malaltia, a qualsevol li pot passar?
5. Amb la crisi econòmica, heu observat més dificultats econòmiques en el dia a dia a la vostra família o al vostre entorn? Quins canvis s'han donat?
6. Quines diferències creieu que hi ha entre la vostra vida i la d'una persona pobra? Penseu en les coses que feu, en el lloc on viviu, en les vostres perspectives de futur, etc.

1. Desenvolupament de l'activitat: Propostes d'actuació

Després d'haver reflexionat sobre els continguts del vídeo i sobre les experiències i coneixements de l'alumnat, el pas següent és prendre consciència de les implicacions d'aquesta realitat social i posicionar-se amb propostes d'accions per canviar l'entorn més proper. Com a proposta final d'activitats base a partir del vídeo, se suggereix un debat sobre quin hauria de ser el model de societat ideal i què podríem fer per aproximar-nos-hi.

Es proposa fer aquesta activitat si el docent considera que el grup té suficient maduresa.

2. Preguntes per al debat

1. El vídeo proposa algunes accions per aconseguir una societat més igualitària, com que les famílies que tinguin més dificultats per treballar rebin una renda (diners) mínima per viure dignament o facilitar que almenys dues persones de la família puguin treballar. Creieu que aquestes polítiques públiques (actuacions) podrien ajudar a reduir la pobresa?
2. Si fóssiu el/la president/a de la Generalitat o del Govern espanyol... què faríeu? Impulsaríeu mesures per reduir la pobresa o deixaríeu que les coses funcionessin per si soles?
3. I si volguéssiu aconseguir un sistema social més igualitari i més equitatiu, quines mesures o actuacions creieu que serien més efectives?
4. I en la vostra vida, què podeu fer? Creieu que podeu fer alguna cosa per reduir la pobresa al vostre barri, poble o ciutat?
5. I vosaltres? Creieu que podríeu ser pobres en un futur? Per aconseguir no caure en la pobresa, què podeu fer?

LA IMATGE DE LA POBRESA A CATALUNYA

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Tractament de la informació • Competència social i ciutadana • Competència comunicativa lingüística • Competència digital	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Educació visual i plàstica • Llengua catalana, castellana o estrangera • Tutoria

2. Objectius

- Aprendre a cercar informació a la xarxa i en els mitjans de comunicació en paper.
- Aprendre a interpretar una imatge i escriure un text a partir del que els suggereixi.
- Fomentar la creativitat i la reflexió a partir del text i la imatge escollida.
- Fomentar el debat en grups petits de quina imatge representa millor la pobresa.

3. Descripció

Demandar a cada alumne/a la recerca d'una fotografia o imatge on es mostrin situacions de pobresa o desigualtats socials (a Internet, premsa, revistes, o fotografies de l'alumnat...) i que escriguin un text breu (7-10 línies) amb les reflexions que els provoca la foto.

En grups petits cadascú explica per què ha triat la fotografia i llegeix el seu text. Cada grup petit escull una fotografia per explicar-la al grup classe, aquella que creguin que explica millor la pobresa. Es fa un debat sobre la crisi i la pobresa a Catalunya, que pot servir també per aprofundir en alguns conceptes que apareixeran al vídeo. Les fotografies i textos poden convertir-se en un mural col·lectiu per exposar a l'aula o al centre.

4. Materials de suport

Veure un exemple de l'activitat i altres imatges proposades al **Quadern de l'alumne** i les referències a la taula amb **Altres recursos per al docent**, al final d'aquest quadern.

A3_04 Cerquem i expliquem. Exemple

A3_05 Imatges per pensar

CERQUEM A LA BIBLIOTECA

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Competència comunicativa lingüística • Tractament de la informació • Competència digital • Competència social i ciutadana	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Tutoria

1. Objectius

- Aprendre a cercar informació a partir dels fons documentals de la biblioteca de referència.
- Aprendre a sintetitzar les principals idees de la informació recollida.
- Percebre els canvis que s'han produït en la societat catalana i en l'entorn més proper de l'alumnat: el barri, municipi o comarca.

2. Descripció

L'activitat es realitza a la biblioteca de referència. El/la bibliotecari/a rep els alumnes i els fa una breu presentació de com estan organitzats els recursos de la biblioteca, especialment la col·lecció local i la secció de premsa i revistes locals... Així com, dona suport a la recerca d'informació.

L'alumnat es divideix en grups de treball, que cerquen informació sobre com era la pobresa en el passat i com és a l'actualitat al barri, municipi o comarca, a través de diferents fonts: una grup pot cercar a la premsa/revistes locals i comarcals actuals; i un altre grup a la premsa/revistes locals i comarcals antigues. Altres grups poden buscar a la col·lecció local, diferenciant entre estudis, novel·les, vídeos/documentals, etc. De cada document interessant, el grup n'extreu les principals idees, apunta la font i en fa una fotocòpia o una fotografia per posteriorment treballar-ho a l'aula.

Després de la recerca, es realitza un debat sobre quin tipus d'informació s'ha trobat, quines coses s'han après sobre el barri, municipi o comarca i com comunicar-ho a la resta de companys (fent un article a la revista local, fent una entrada al blog del centre educatiu o de la biblioteca, fent un panell per exposar a l'escola...).

3. Materials de suport

En el cas que a la biblioteca s'estigui realitzant l'exposició "**Com som els catalans? Dades per comprendre la societat actual**", l'activitat serà més completa i la informació cercada i treballada pel grup es pot convertir en un nou panell que acompanyi l'exposició al municipi.

LA POBRESA AL NOSTRE BARRI/POBLE

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Competència comunicativa lingüística • Competència social i ciutadana • Tractament de la informació • Competència digital	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Tutoria • Matemàtiques

2. Objectius

- Aprendre a cercar informació a la xarxa i en els mitjans de comunicació en paper.
- Aprendre a analitzar la informació i escriure les principals idees.
- Percebre els canvis que s'han produït en la societat catalana i en l'entorn dels alumnes.

3. Descripció

Es demana a l'alumnat que cerqui informació sobre la pobresa i les mancances socials al seu barri o poble a través de l'ús de diferents fonts: diaris, revistes locals, ràdio o televisió locals, webs especialitzades: web de l'Ajuntament, webs d'associacions socials, blocs... i ajudant-los a fer una recerca dirigida a l'Institut d'estadística de Catalunya <www.idescat.cat>.

En segon lloc, es fan unes preguntes clau a l'alumnat que facilitin la síntesi de la informació rellevant per compartir-la a l'aula: Què diuen les notícies sobre la pobresa o les desigualtats socials? Quines són les principals dades? Com és el nostre entorn (barri/municipi) en relació amb altres? Quina evolució sembla que hi ha al llarg del temps?

4. Materials de suport

Veure els articles proposats al **Quadern de l'alumne** i "Buxaweb. Conceptes de sociologia. Glossari dels principals conceptes teòrics de la sociologia", referenciats a la taula amb **Altres recursos per al docent**, al final d'aquest quadern.

REFLEXIONEM SOBRE LA POBRESA

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	- Competència comunicativa lingüística - Competència d'autonomia i iniciativa personal - Competència social i ciutadana	- Ciències socials, geografia i història - Educació per a la ciutadania i els drets humans - Tutoria

2. Objectius

- Reflexionar sobre les problemàtiques associades a les desigualtats socials.
- Treballar l'empatia, la capacitat de posar-se al lloc de l'altre.
- Generar cohesió de grup (tant en grups petits com en el grup classe).

3. Descripció

Realització d'una dinàmica grupal, primer en grups petits i després al grup classe, que permeti generar reflexió entorn del tema treballat.

Per exemple:

- L'antiproblema: Què passaria si no hi haguessin rics i pobres?
- Història de la portada: Creeu col·lectivament una notícia sobre una societat ideal.
- Joc dels continents: Dinàmica de la riquesa i de la desigualtat d'oportunitats entre països.

4. Materials de suport

Llibre *Gamestorming* referenciat al final del **Quadern del Docent**.

LLUITEM CONTRA LA POBRESA

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Competència comunicativa lingüística • Competència social i ciutadana • Tractament de la informació • Competència digital • Competència d'autonomia i iniciativa personal	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Tutoria

2. Objectius

- Aprendre a cercar informació a la xarxa i en els mitjans de comunicació en paper.
- Aprendre a analitzar la informació i escriure les principals idees.
- Conscienciar sobre la seva pròpia necessitat/capacitat d'actuació.

3. Descripció

En primer lloc, es proposa per petits grups una recerca d'informació sobre entitats, administracions i empreses que estiguin fent actuacions o tinguin projectes per reduir la pobresa al municipi, barri o àmbit territorial de l'institut. Cada grup busca almenys una organització i explica què fa (amb quins col·lectius i àmbits treballa, a quines zones o algun projecte concret).

Es fa una explicació i un debat al grup classe sobre quines accions podem fer per reduir la pobresa. Alguns exemples:

- Amb accions de difusió: mural amb fotografies i informació sobre el que fan les entitats per penjar a l'escola. Xerrades/presentacions d'algunes entitats a l'escola, fira d'entitats del barri a l'escola oberta a les famílies,...
- Amb projectes concrets: voluntariat, aprenentatge servei,...
- Amb denúncies públiques: cartes a l'alcalde/essa i al Síndic de Greuges, articles a la premsa local, fent propostes d'actuació per lluitar contra les desigualtats i exposar-les en fòrums públics (Consell de Joves, Parlament, Ajuntament...), visites a centres de persones sense sostre o a zones més degradades del municipi.

Publicacions del PaD

Descripció	Ubicació
Trajectòries i canvi social a Catalunya. 2013 Publicació divulgativa elaborada pel Panel de Desigualtats Socials a Catalunya amb la qual s'aporten dades concretes sobre la nostra societat. Aquesta publicació inclou 10 debats en els quals s'ofereix resposta a 10 preguntes d'interès social i que es complementen amb els 10 vídeos elaborats per celebrar el 10è aniversari del PaD.	http://www.obdesigualtats.cat/img/10anys/10%20anys%20PaD/index.html
La dinàmica de la pobresa a Catalunya. 2011 Resum de l'estudi "Dinàmica de la pobresa a Catalunya. Qui entra, qui surt i qui es queda a la pobresa?", dels investigadors Xavier Ramos i Sara Ayllon, que aprofundeix en alguns aspectes de la pobresa.	http://www.obdesigualtats.cat/ntra/ob/documents/18_dinamica_pobresa.pdf
La pobresa a Catalunya. 2004 Resum de l'estudi "La pobresa a Catalunya. Informe 2003", dut a terme per Magda Mercader (UAB). Incideix en què cal incloure la lluita contra les desigualtats socials a l'agenda política de Catalunya, i això passa, com a condició indispensable, per disposar d'un coneixement aprofundit sobre aquestes desigualtats.	http://www.obdesigualtats.cat/ntra/ob/documents/3_pobresa_a_catalunya.pdf

Premsa

Descripció	Ubicació
Dos veces pobre Article d'opinió a través d'una fotografia de <i>El País</i> (13/01/13). L'autor, Juan José Millás, reflexiona sobre la pobresa a través d'una fotografia. Tot i que pot utilitzar-se per analitzar-ne el contingut (en castellà), la proposta és que serveixi d'exemple per a l'activitat Cerquem i expliquem .	http://elpais.com/elpais/2013/01/12/eps/1358013221_193514.html
Crece la Barcelona pobre Article de <i>El País</i> (05/01/13) sobre com són i com evolucionen les diferències de renda entre els barris rics i pobres de Barcelona.	http://ccaa.elpais.com/ccaa/2013/01/05/catalunya/1357414914_291755.html
Tres millones de personas en pobreza extrema Article de <i>El País</i> (20/03/13) sobre els resultats de l'informe encarregat per Càritas i elaborat per Foessa sobre la pobresa a Espanya.	http://sociedad.elpais.com/sociedad/2013/03/20/actualidad/1363816774_200137.html
Per què és important mesurar la desigualtat? (II) Entrada al bloc d'anàlisi OPEN DATA de Carlos Carrasco, dins	http://emprenem.ara.cat/opendata/2013/03/04/per-que-es-

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_12

ALTRES RECURSOS PER AL DOCENT

Descripció	Ubicació
del diari <i>Ara</i> (04/03/13) sobre la relació entre desigualtats socials i mobilitat social a diferents països europeus.	important-mesurar-la-desigualtat-2/

Materials didàctics

Descripció	Ubicació
Més o menys pobres Activitat dins de la maleta de recursos <i>Mou-te per la pobresa zero</i> , editada per Intermón Oxfam. Per mitjà de la presentació de quatre fotografies amb les seves històries, es pretén fer reflexionar els i les participants sobre què vol dir ser pobre.	http://www.kaidara.org/ca/recurso/178
Global Express Castells de sorra L'objectiu d'aquests materials didàctics elaborats per Intermón Oxfam és generar debat i reflexió entre l'alumnat al voltant de la crisi econòmica global. La proposta d'activitats per a l'aula es planteja des del concret per acabar amb una visió global.	http://www.kaidara.org/ca/recurso/223
Gamestorming Llibre de Graym, Brown i Macanuso (2012) sobre jocs i dinàmiques de grup per reflexionar i innovar a les organitzacions.	Editorial Deusto.
Buxaweb. Conceptes de sociologia Glossari dels principals conceptes teòrics de la sociologia.	www.buxaweb.com/historia/socials/sociologia.htm#M%C3%A8todes%20i%20t%C3%A8cniques%20de%20la%20sociologia

Webs

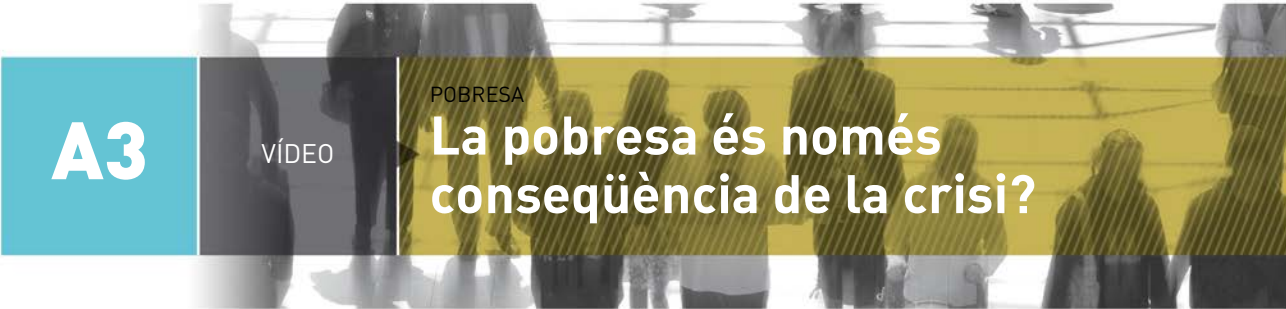
Descripció	Ubicació
Pobresa quotidiana. Diari de l'escola Proposta educativa promoguda per VilaWeb i el portal educatiu edu365.cat, adreçada a escolars i mestres d'educació infantil, primària, secundària i batxillerat, amb informació de qualitat via Internet.	http://www.vilaweb.cat/www/diariescola/noticia?id=4014257
Aldeas Infantiles Web del projecte Aldeas Infantiles, una organització internacional privada que treballa per ajudar els nens i	http://www.aldeasinfantiles.es/Pages/Default.aspx

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

Descripció	Ubicació
famílies vulnerables.	
Kaidara Portal impulsat per Intermón Oxfam amb experiències i recursos educatius per a una ciutadania global. S'hi troben materials sobre les desigualtats entre el Nord i el Sud i també sobre desigualtats socials a les societats del Nord.	http://www.kaidara.org/ca

Vídeos

Descripció	Ubicació
Situació límit Reportatge del programa <i>30 minuts</i> de TV3 on diferents persones expliquen com intenten superar una situació del tot adversa. En el reportatge també es veu la feina que fan sobre el terreny les entitats que, agrupades al voltant de la Taula del Tercer Sector, busquen solucions d'emergència per evitar la pobresa i l'exclusió de milers de persones i ajudar-les a viure amb dignitat.	http://www.tv3.cat/30minuts/reportatges/1843/Situacio-limit
Tocar fons Reportatge del programa <i>30 minuts</i> de TV3 on persones de diferents edats i trajectòries vitals expliquen com intenten superar la seva situació d'exclusió social o de risc d'exclusió social.	http://www.tv3.cat/30minuts/reportatges/407/Tocar-fons
Why poverty? Es tracta de 8 documentals relacionats amb la pobresa al món, realitzats per directors de prestigi. Els documentals estan tots en anglès i sense subtitular.	http://www.whypoverty.net/en/home/poverty/
Comptaambmicontralaopobresa.org Projecte solidari de l'Obra Social "La Caixa" per recollir donatius en favor de la infància. Famosos del món de l'esport i la cultura (com David Bisbal, Alejandro Sanz o Dani Pedrosa) hi participen fent versions de contes clàssics infantils.	http://comptaambmicontralapobresa.org/ca/els-contes.php

A3

VÍDEO

POBRESA

La pobreza és només conseqüència de la crisi?

QUADERN DE L'ALUMNE

Aquest quadern és una eina per facilitar al docent el treball sobre les temàtiques que tracta el vídeo amb materials per a l'alumne.

Inclou tres fitxes per fer activitats senzilles que ajudin a entendre i interpretar el que es diu al vídeo (01 – 03).

A la part final del quadern (04 - 06) trobareu articles de premsa i altres recursos per treballar diferents aspectes del vídeo, tot aprofundint en altres competències o àrees de coneixement, tal i com s'explica al **Quadern del docent**.

A3_01 Qüestionari: La conversa

A3_02 Full de treball: Què diuen les dades?

A3_03 Full de treball: Què diu la gent del carrer?

A3_04 Cerquem i expliquem: un exemple

A3_05 Diu la premsa...

A3_06 Imatges per pensar

A3

VÍDEO

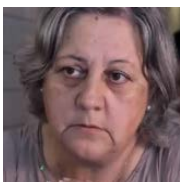
POBRESA

La pobreza és només conseqüència de la crisi?

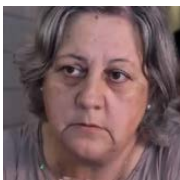
A3_01**QÜESTIONARI: LA CONVERSA**

El vídeo comença amb una conversa entre dues dones grans en una cafeteria. Són amigues però les seves vides han estat diferents. Ara, en canvi, viuen unes situacions similars i parlen de la jubilació, dels marits, dels fills... Observa atentament la conversa i analitza les diferències i les similituds entre les dues dones en relació amb els següents aspectes:

1. Quines diferències hi ha en la seva situació familiar?

2. I en el seu aspecte físic (la roba que porten, el pentinat...)?

3. I en la seva situació quan tenien l'edat per treballar?

	
---	--

A3

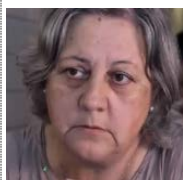
VÍDEO

POBRESA

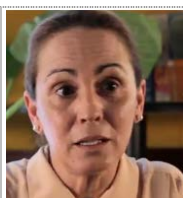
La pobreza és només conseqüència de la crisi?

A3_01

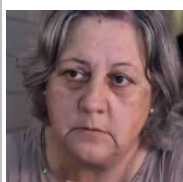
QÜESTIONARI: LA CONVERSA

4. I en els seus problemes?

5. Diries que són dues persones pobres?

A3

VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

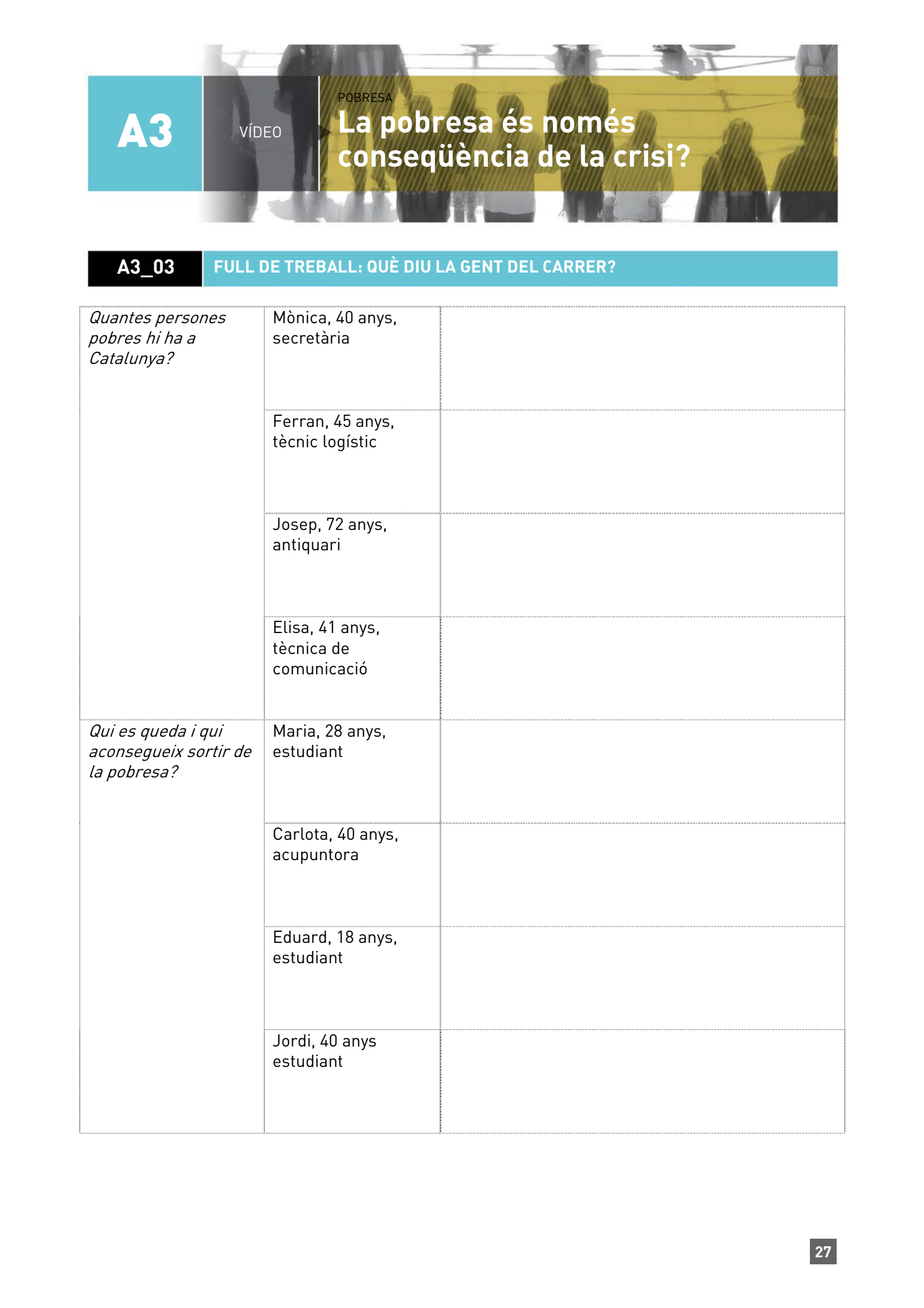
A3_02

FULL DE TREBALL: QUÈ DIUEN LES DADES?

Durant el vídeo es proporcionen una sèrie de dades per donar resposta a les preguntes següents. Observa atentament el vídeo i recull les dades que apareixen.

Quantes persones pobres hi ha a Catalunya?

Qui es queda i qui aconsegueix sortir de la pobresa?

A3

VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

A3_03

FULL DE TREBALL: QUÈ DIU LA GENT DEL CARRER?

<i>Quantes persones pobres hi ha a Catalunya?</i>	Mònica, 40 anys, secretària	
	Ferran, 45 anys, tècnic logístic	
	Josep, 72 anys, antiquari	
	Elisa, 41 anys, tècnica de comunicació	
<i>Qui es queda i qui aconsegueix sortir de la pobresa?</i>	Maria, 28 anys, estudiant	
	Carlota, 40 anys, acupuntora	
	Eduard, 18 anys, estudiant	
	Jordi, 40 anys, estudiant	

EL PAÍS SEMANAL

ESTÁ PASANDO GUATEMALA CÓMIC KOFI ANNAN ISLAS MALVINAS SERIES WEB UGANDA

LA IMAGEN

Dos veces pobre

La crisis y los recortes están llevando a muchos ciudadanos al empobrecimiento súbito. Es lo que interpretamos al contemplar a este hombre

JUAN JOSÉ MILLÁS | 13 ENE 2013 - 18:52 CET

Archivado en: Crisis económica Opinión Recesión económica Coyuntura económica Pobreza
Problemas sociales Economía Sociedad

SAMUEL SÁNCHEZ

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

CATALUÑA

► ESTÁ PASANDO Sant Jordi Teatre Lliure Caso Pallerols Artur Mas Joan Sau

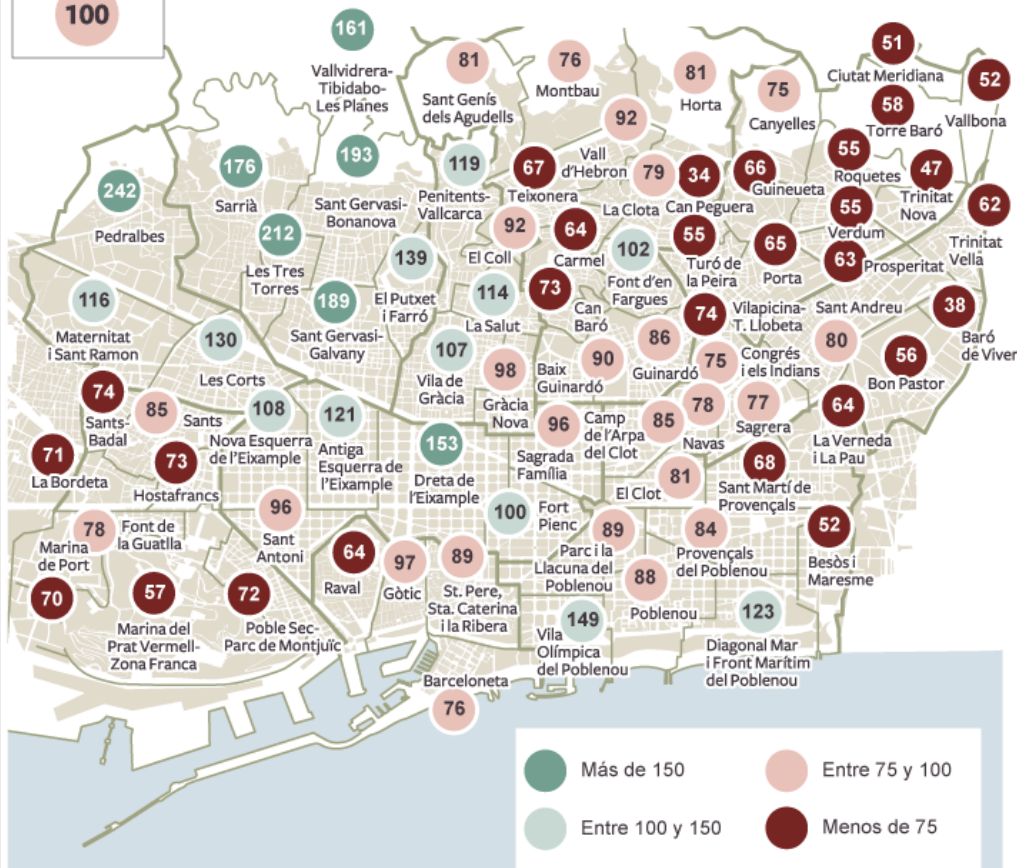
Crece la Barcelona pobre

- Una familia de Pedralbes dispone de una renta siete veces superior a una de Nou Barris
- Aumenta la brecha social y el 75% de los barrios están por debajo de la media

RENTA MEDIA FAMILIAR DE BARCELONA POR BARRIOS

BARCELONA
100

Se toma como referencia la renta media de la familia barcelonesa (Barcelona=100) y se calcula según el barrio, si las familias están por encima o por debajo de la media.

La pobreza és només conseqüència de la crisi?

EL PAIS

SOCIEDAD

Tres millones de personas en pobreza extrema

La renta familiar cae a niveles del año 2001; el 6,4% de españoles al borde de la exclusión
Un informe de Cáritas alude a una década perdida

JAIME PRATS | Madrid | 20 MAR 2013 - 22:59 CET

Archivado en: Cáritas Diocesana Crisis económica Recortes sociales Recesión económica ONG Pobreza Coyuntura económica Política social Solidaridad Problemas sociales Economía Sociedad

La crisis ha aumentado al 6,4% el porcentaje de españoles que vive en la extrema pobreza. / CRISTÓBAL MANUEL

La crisis y los recortes están golpeando con tal dureza a la sociedad española que las rentas se han desplomado a niveles de hace diez años. Ya hay tres millones de personas en una situación de pobreza extrema, la antesala de la exclusión. Y la capacidad adquisitiva, 18.500 euros de promedio por español en 2012, es inferior a la del año 2001. Los detalles

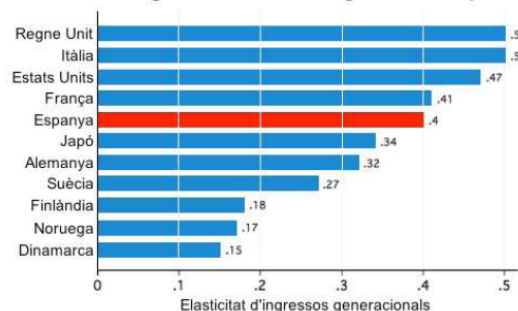
Sobre l'ARA Ciència Criatures Cuina Descobrir Els Nostres Vins Emprenem Llegim Mestres Sàpiens Catalan Network Va!

Per què és important mesurar la desigualtat? (II)

En altres ocasions ja havia parlat sobre *la importància de mesurar la desigualtat*, però aquest cop vull parlar sobre la raó per la que mesurar i mantenir uns nivells acceptables de desigualtat és important. La raó és senzilla: **els països més desiguals són també els països on els pares determinen de forma més contundent els ingressos futurs dels seus fills i, per tant, existeix poca mobilitat social.** Ningú escull la família en la que neix, pel que no és just que uns parteixin de posicions més avantatjades que altres. **La igualtat d'oportunitats significa que les desigualtats entre adults no són defensables quan són el resultat de diferents circumstàncies de partida**, situació que és dóna de forma més contundent en països desiguals, on els fills de les famílies riques tendiran a ser rics i els de les pobres tendiran a ser pobres.

Aquesta relació es representa amb el vincle (l'elasticitat) entre els ingressos dels pares i els ingressos futurs dels fills:

Vincle entre ingressos dels fills i ingressos dels pares

Font: Corak (2013)

Blog Open Data

A3

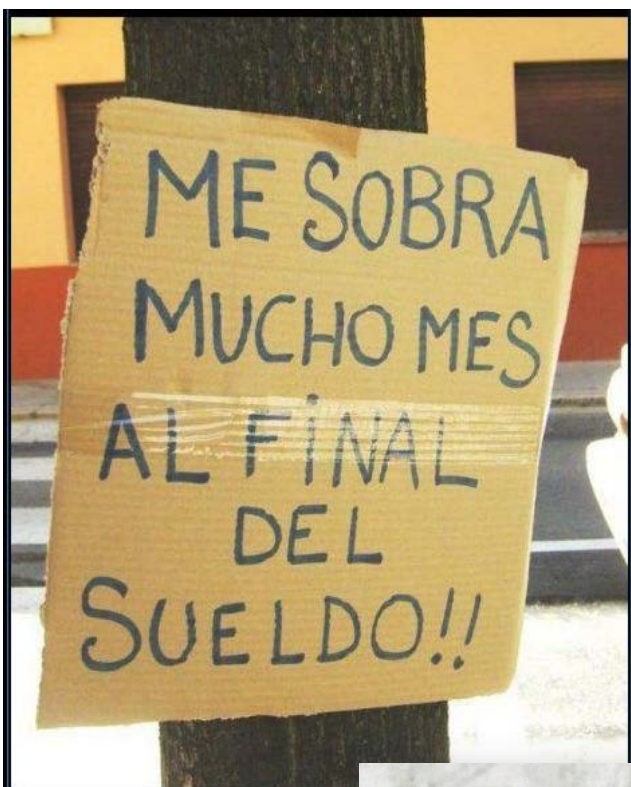
VÍDEO

POBRESA

La pobreza és només
conseqüència de la crisi?

A3_06

IMATGES PER PENSAR

A3

VÍDEO

POBRESA

La pobreza és només conseqüència de la crisi?

A3_06

IMATGES PER PENSAR

elroto@inicia.es

Trajectòries i canvi social a Catalunya

L'enquesta Panel de Desigualtats Socials a Catalunya (PaD) és una enquesta longitudinal que des del 2001 permet una mirada única sobre la realitat de Catalunya. L'objectiu del PaD és contribuir a un major coneixement de la realitat social i aportar elements per millorar el disseny de les polítiques socials en pro d'una major igualtat i justícia social. El PaD és un projecte promogut per la Fundació Jaume Bofill.

www.paneldesigualtats.cat

La Fundació Jaume Bofill és una entitat privada sense ànim de lucre que vol afavorir el coneixement crític de l'entorn per contribuir a la seva transformació fins a assolir una societat més justa on les desigualtats hagin estat eradicades.

www.fbofill.cat

Materials didàctics
elaborats per Xarxa Consultors
per a la Fundació Jaume Bofill

Textos: Laia Monterde, Anna Tarrés i Clàudia Vallvé
Correcció: Sílvia Farrés
Pictogrames: Amador Garrell
Assessorament: Laia Pineda

© de l'edició: Fundació Jaume Bofill
Provença, 324
08037 Barcelona
fbofill@fbofill.cat
www.fbofill.cat

maig 2013
DL: B. 4001-2014

El PaD compta amb el suport de:

